

Tervise
Arengu
Instituut

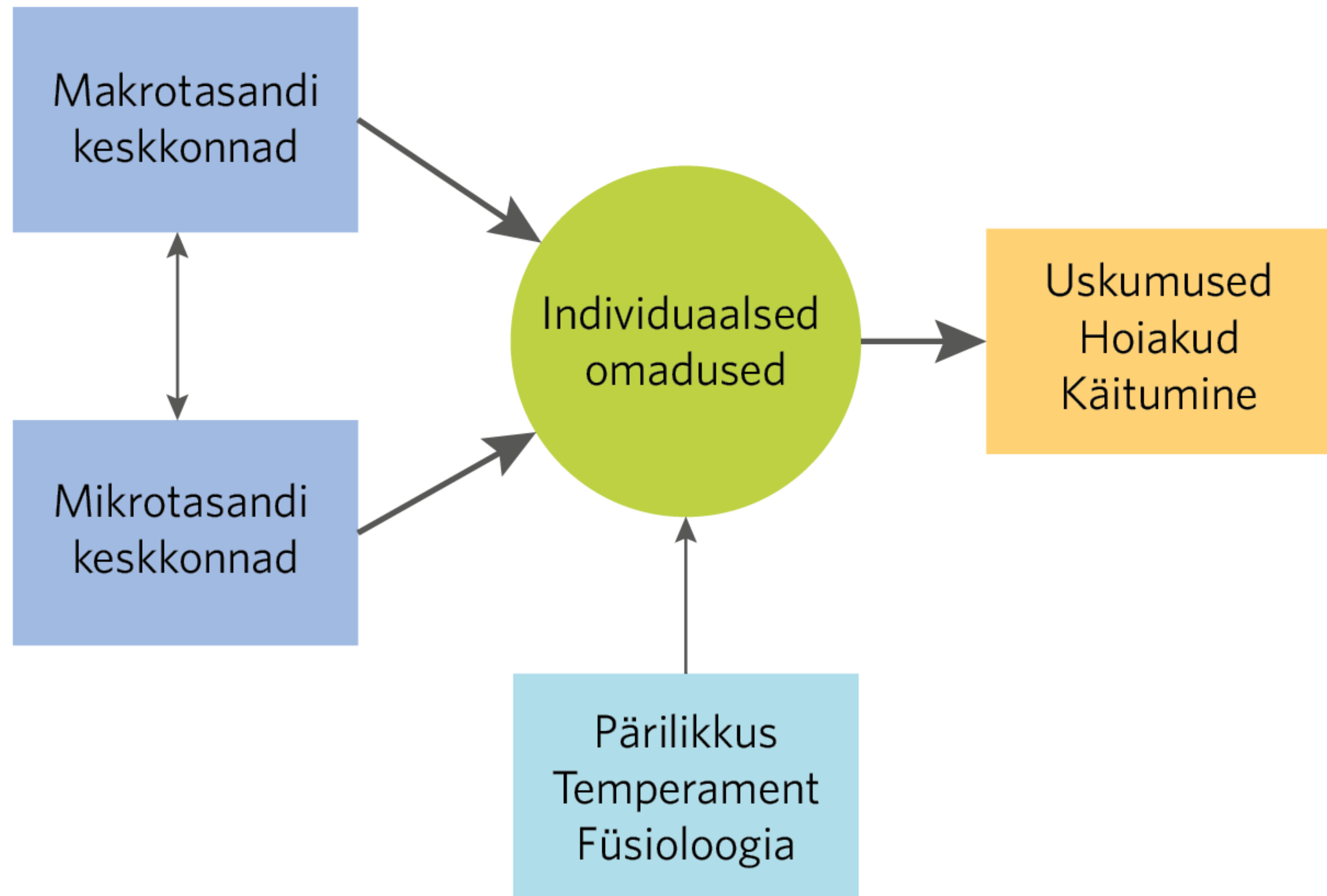
Ennetuse väärtus ja kasu

25.09.2023

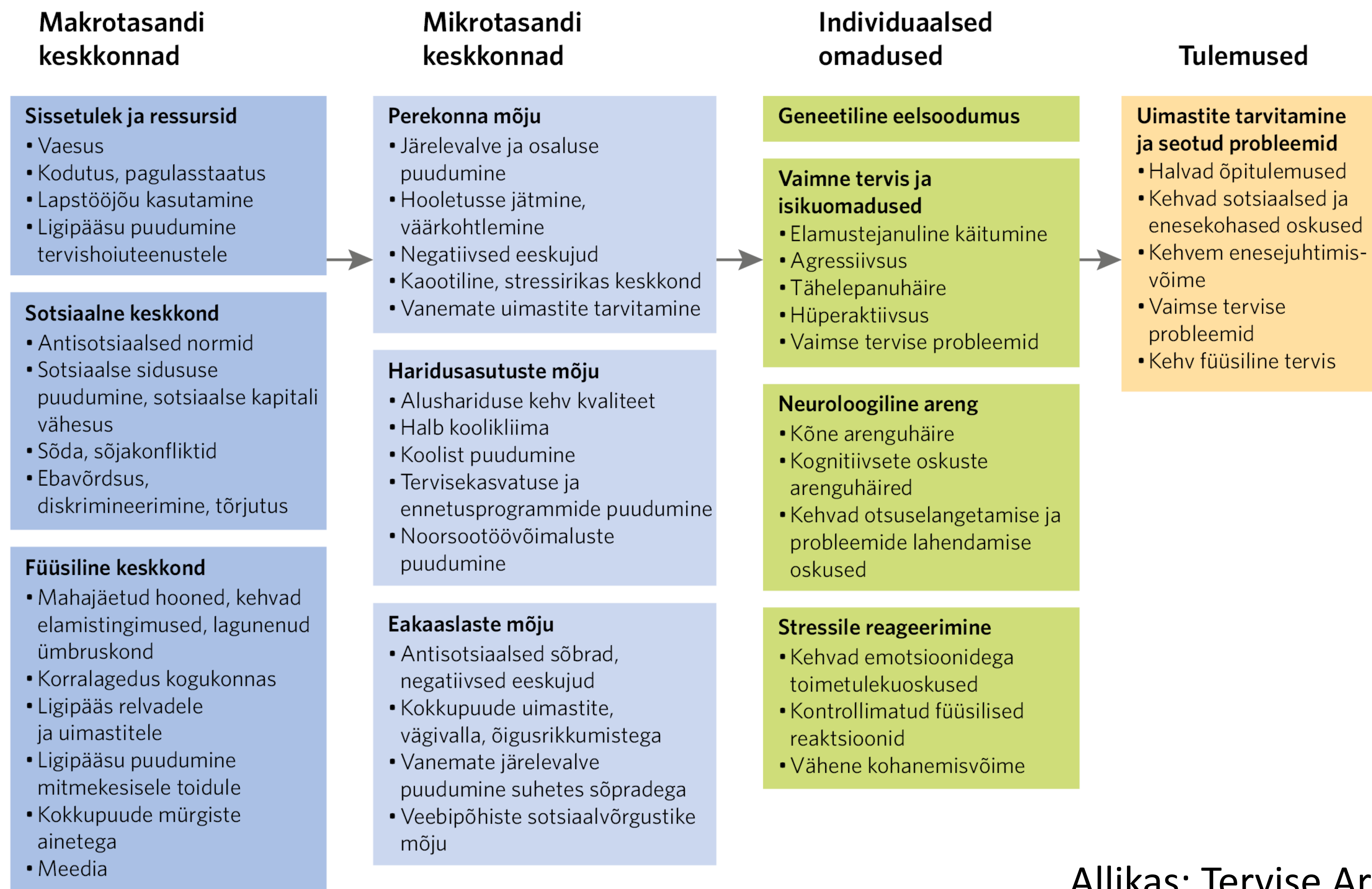
Triin Vilms

Mis mõjutab laste heaolu?

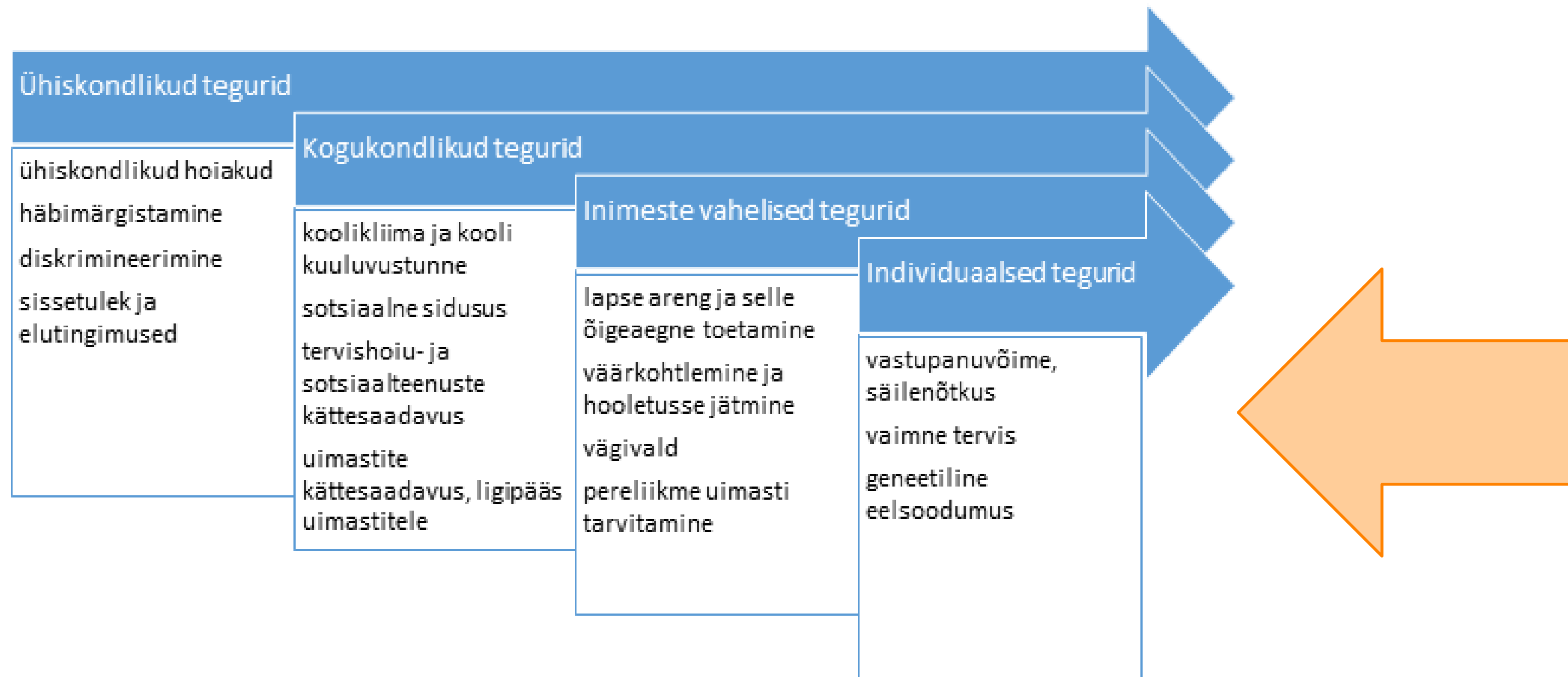

Mis mõjutab laste heaolu?

Allikas: Tervise Arengu Instituut (2020), Ennetuse käsiraamat

Mida tähendab ennetus?

Mis on ennetusteadus?

https://www.youtube.com/watch?v=Bu_Nzlqq7xU

Probleemi ennetamiseks on vaja mõjutada tekkepõhjuseid

Uuringud on leidnud, millised tegurid on seotud probleemi kujunemisega

Tegurid esinevad erinevates keskkondades, kus inimene elab ja liigub

Paljud riski- ja kaitseegurid on seotud mitmete probleemidega

Ennetuse eesmärk on mõjutada riski- ja kaitsetegureid

Riskitegurid

Kaitsetegurid

Elamustejanu

Impulsiivsus

Puudulikud eluoskused

Individuaalsus

Adekvaatne enesehinnang

Sotsiaalsed oskused

Hea kohanemisvõime

Hooletusse jätmine,
väärkohtlemine

Pinged ja tülid perekonnas

Traumaatilised sündmused

Vanemad

Kuuluvus- ja lähedustunne

Aja leidmine ühisteks perekondlikeks
tegevusteks

Avatus mõttevahetusele

Halb psühhosotsiaalne keskkond

Nõrk seotus kooliga

Õpiraskused

Kool

Kuuluvus- ja lähedustunne

Eluoskuste arendamine

Eduelamus koolis

Sõprade puudumine, tõrjutus

Antisotsiaalsed sõbrad

Sotsiaalvõrgustike mõju

Eakaaslased

Noorsootöö võimalused, osalemine

kogukonna tegevuses

Toetav suhtevõrgustik

Sotsiaalse sidususe puudumine

Ebavõrdsus

Kehv sissetulek ja elutingimused

Ühiskond

Majanduslik turvalisus

Ligipääs tugiteenustele

Turvaline ja hooliv elukeskkond

Mida riski- ja kaitsetegurite mõjutamine ära hoiab?

Ärevus

Depressioon

Enesevigastamine

Vägivaldne
käitumine

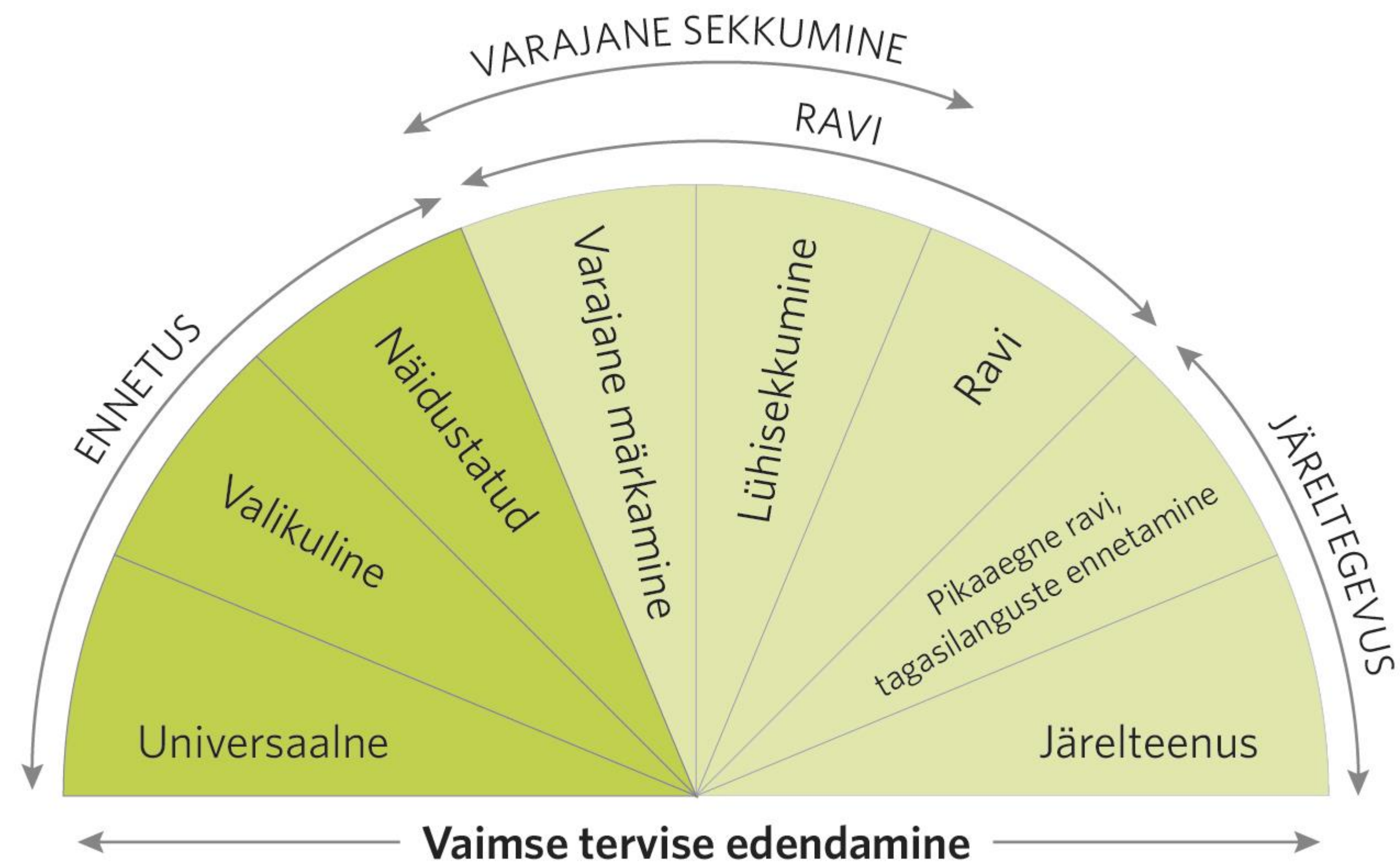
Uimastite
tarvitamine

Õigusrikkumine

Riskiv
seksuaalkäitumine

Koolist
väljalangemine

Millal saab sekkuda...?

Miks ennetus ...?

Ligi pooled vaimse tervise probleemid saavad alguse enne 14. eluaastat (Kessler et al., 2005)

Alla 14-aastasena alkoholi tarvitama hakanutest satuvad pea pooled (47%) elu jooksul alkoholisõltuvusse (Hingson, Heeren & Winter, 2006)

Varases eas alanud (vaimse tervise) probleemid suurendavad tõenäosust haiguste kroonilisuseks, haiglaravi vajaduseks, kehvemaks toimetulekuks ja varaseks suremuseks (Sellers et al., 2019; Weissman et al., 1999).

Kulud ei puuduta ainult tervishoiusüsteemi, vaid õiguskaitse-, sotsiaal-, tööhõive ja haridusvaldkonda

Miks ennetus..?

- Vanemlusprogramm Imelised aastad aasta kulu riigile u 630 000 eurot
- Mitmedimensiooniline pereteraapia aasta kulu riigile u 728 000 eurot

1200 lapsevanemat aastas vs u 100 peret aastas

Ennetustegevus peab vastama lapse arengule

Enamik tõenduspõhiseid programme on suunatud kindlale vanuserühmale

Tegevuse rakendamine muus vanuserühmas ei pruugi olla tõhus

	Sünnieelne- ja imikuiga	Varane lapseiga	Noorem kooliiga	Murdeiga	Noorukiiga	Täiskasvanuiga
Pere	Sünnieelne- ja järgne jälgimine		Vanemlike oskuste arendamine			
	Koduvisiidid					
	Sekkumine varases lapseeas					
Haridusasutus	Pere toimetuleku toetamine keerulistes olukordades sh lein, lahutus, vanemate vaimse tervise probleemid ja uimastite tarvitamine, vanemate vangistus					
	Enesekohaste ja sotsiaalsete oskuste arendamine					
	Klassikeskkonna parendamine ja käitumisprobleemide ennetamine					
	Individuaalse haavatavuse vähendamine sh depressiooni ja skisofreenia ennetamine					
Kogukond	Mitmeosalised kogukonnapõhised sekkumismeetmed					
Ühiskond	Strateegiad, seadused ja poliitika, mis vähendavad vaesust, parandavad elutingimusi, toetavad mitmekülgset toitumist, koolikäimist, suurendavad kaasatust, piiravad uimastite kättesaadavust ja reklaami ning vähendavad alkoholi ja tubakatoodete tarvitamist					

Allikas: National Research Council (US) and Institute of Medicine (US),

Aitäh!

